

Európu očarili etickí bankári. Skôr či neskôr sa objavia aj na Slovensku

Stanislava Harkotová

Článok bol uverejnený na <http://aktualne.atlas.sk/nedela-europu-ocarili-eticki-bankari-skor-ci-neskor-sa-objavia-aj-u-nas/ekonomika/financie/>

Keď sa v marci so svojím pracoviskom lúčil Greg Smith, popredný predstaviteľ jednej z najväčších amerických investičných bánk Goldman Sachs, narobil poriadny vietor. Vo svojom komentári určenom verejnosti si neodpustil poznámku o kultúre banky, ktorá podľa neho dosiahla presne nula percent. Ducha tímovej práce, pokory či zodpovednosti voči klientom lídri vymenili za peniaze. "Nestrávia ani jedinú minútu tým, aby sa pýtali: Ako môžeme pomôcť klientom? Je to čisto o: Ako čo najefektívnejšie na nich zarobíme?" opísal svojich exkolegov Smith.

Počuli ste niekedy o etických bankách? Myslíte si, že správať sa vo svete bánk podľa základných pravidiel morálky je utópia? Omyl. Etické banky svet pozná už niekoľko desaťročí. A podľa odborníkov, ktorí sa tejto téme venujú, bude o etike v bankách nutné hovoriť čoraz častejšie a hlasnejšie.

Hovoria vám niečo pojmy Triodos Bank, GLS Bank, Merkur Bank, Banca Etica, Ethikbank, Oikos Bank? Toto všetko sú európske banky, ktoré nesú pojem etické. Charakterizuje ich alternatívne bankovníctvo postavené na sociálnych či ekologických dopadoch ich investícií či pôžičiek.

Myslíte si, že vaše peniaze banka používa na rozumné alebo trvalo udržateľné projekty, podporuje tzv. fair trade? Čo ak vaše peniaze pomáhajú roztáčať zbrojárstvo alebo končia vo firmách, ktoré obchodujú s kožušinami alebo porušujú ľudské práva v rozvojových krajinách? Práve od toho etické banky dávajú ruky preč. Platí stopka špekulatívnym transakciám, ryžovaniu z úverov, prednosť má podpora kultúry, ekoprojektov či vzdelávania.

Na nemorálnosť doplácame všetci

Autor knihy *Zodpovedná spoločnosť* ekonóm David Sulík hovorí, že skôr či neskôr bude potreba zaviesť princíp etiky do bankovníctva nevyhnutná.

"Terajší klasický komerčný bankový systém stojí na špekuláciách, sám ich vytvára. Hlavným cieľom tohto bankovníctva je zisk za každú cenu a dávno neslúži k tomu účelu, aby poskytoval peniaze práve na ekonomické aktivity vytvárajúce skutočné hodnoty. Lenže takýto systém doviedol práve dnešný svet do finančnej krízy, kde všetci sú zadlžení, ľudia, podniky, štáty," vysvetľuje.

Situácia, do ktorej sme sa dostali, začína dvíhať obočie. "Lahšie dostane peniaze z banky developer na postavenie mrakodrapu, v ktorom napokon nikto nebýva a byty sú v ňom

nepredajné, ako malý živnostník, ktorý si chce otvoriť v nejakej dedine malú pekáreň," ilustruje.

Kým pekáč sa v banke musí doprosovať a založiť vlastný dom, developer banke peniaze ani nevráti. Veď je kríza. "Takto ten systém fungovať nemôže ďalej," upozorňuje Sulík.

Futuroológ: Etika bude témou číslo jeden

Futuroológ a ekonóm Ivan Klinec pripomína, že bez etiky to v ekonomickom systéme v budúcnosti nepôjde.

"V roku 2008 sa v rámci najväčšieho futurologického projektu sveta - projektu Milénium - robila štúdia, ako bude vyzeráť globálny ekonomický systém, ktorý sa bude vyvíjať najbližších 20 rokov. Výsledkom bolo, že sa experti z celého sveta zhodli na tom, že kľúčovým prvkom číslo 1 tohto systému bude etika," približuje.

Podľa Klinca sa bankovníctvo ako súčasť ekonomie teda transformácii nevyhne. Pripomenul, že úvahy o recepte na krízu hovoria práve o premene súčasných relatívnych systémov na systémy anticipatívne. "Tieto banky v Európe existujú a nepochybne raz budú musieť začať vznikať aj na Slovensku. Každá spoločnosť takéto bankovníctvo podporí. Nie je žiaden dôvod, aby ho nepodporila."

Etická banka u nás

Slovensko dnes na svojom trhu etickú banku nemá, no niektoré z etických bánk o tom, že u nás otvoria pobočku, reálne uvažujú. Podľa Sulíka existuje na Slovensku priestor, že by sa etická banka na našom trhu užívala.

"Vidím priestor pre malé etické banky, ktoré by boli schopné poskytnúť relatívne malé sumy s dlhou dobou návratnosti a zároveň tieto banky by mohli poskytnúť aj kvalitné poradenstvo a spoluprácu. Prvok spolupráce, to že klient je súčasne aj partnerom a etická banka sa mu snaží pomáhať, je významným prvkom etického bankovníctva."

Etická banka by na Slovensku vedela zainvestovať napríklad do malých vodných elektrární, kotolní na biomasu, biofariem či súkromných alternatívnych škôl, skrátka do projektov, ktorým chýbajú peniaze a veľké banky sa nemajú k činu.

Tomu, aby sa etické banky mohli realizovať, však musí zodpovedať aj legislatíva. Kým niektoré štáty ju majú ošetrenú dobre, iné slabo. Podľa Sulíka je Slovensko skôr v druhej kategórii. "U nás je veľmi slabo upravená možnosť vytvorenia peňažného družstva, skôr len klasická banka, tam je potrebný veľký základný kapitál," vysvetlil ekonóm.

Buď mlčia, alebo o nich nevedia

Na etické banky a etickosť v bankovníctve sme sa pýtali aj slovenských bankárov. Postoj tejto sféry bol rozličný. Asociácia bánk Slovenska na naše otázky ohľadne potreby etického bankovníctva nereagovala. Niektoré banky zvolili cestu PR a vychválili svoje produkty.

Tatra Banka napríklad poznamenala, že banka, ktorá sa riadi etickými princípmi môže skôr získať dôveru zo strany klientov, než taká, ktorá ich neimplementuje. Slovenská sporiteľňa na naše otázky ohľadne etického bankovníctva odpovedala, že "ďakuje za možnosť sa vyjadriť, no rozhodla sa ju nevyužiť."

Na etické banky sme sa pýtali aj ekonomických inštitútov ako INESS a INEKO, ale i Transparency International Slovensko. Etické bankovníctvo nesledujú, takže sa nevedeli podrobnejšie vyjadriť.

Etické minibanky tu už raz boli

Aké sú teda slabé a silné stránky týchto bánk? Podľa Davida Sulíka patrí medzi najsilnejšie stránky etického bankovníctva malá rizikovosť, dostupnosť úverov v malej sume pre malých klientov, nižšia úroková sadzba, možnosť individuálnej dohody, dlhá splatnosť či neustála pomoc napríklad vo vypracovaní projektu.

"Treba povedať, že etické banky pracujú s úrokom, čiže nie sú bezúročné, len tento úrok je menší, v ideálnom prípade len symbolický." A čo slabé stránky? "U nás nedôvera a nezvyk na takúto banku, zlá skúsenosť z minulosti, keď rôzne pseudodružstvá a spoločnosti pripravili ľudí o úspory. Iné slabé stránky nevidím."

S etickým bankovníctvom pritom náš región historickú skúsenosť už raz mal. Prenesme sa do čias prvej Česko-slovenskej republiky, keď u nás boli rozšírené peňažné družstvá - malé svojpomocné sporiteľne.

"Ľudia si v obci šetrili do spoločnej kasy a potom za symbolický poplatok požičiavali peniaze svojim členom na postavenie alebo zariadenie remeselníckej dielne, obchodu, skladu a podobne. Všetko na konkrétne investície a pôžička sa dala so súhlasom ostatných členov družstva a človek ručil hlavne svojim dobrým menom," dodal Sulík.

Stanislava Harkotova 1.4.2012